

Draft Rapport

Externe Eindevaluatie RKV - DGD-Programma 2017-2021

FocusUP – Patrick Vander Weyden | 25 Februari 2022

Inhoudstafel

1	ACRONIEMEN	3
2	VOORWOORD	4
3	SAMENVATTING EINDEVALUATIE	5
4	GELEERDE LESSEN – ALGEMEEN PROGRAMMA	8
5	GELEERDE LESSEN – COVID-19	8
6	AANBEVELINGEN	10
7	DOEL, SCOPE EN CONTEXT VAN DE EVALUATIE.	11
7.1	DOEL EN DOELPUBLIEK	1
7.2	VOORWERP EN CONTEXT VAN DE EVALUATIE	1
7.2.1	RODE KRUIS-VLAANDEREN (RKV)	11
7.2.2	HET PROGRAMMA 2017-2021	12
7.3	VERANDERINGSTHEORIE EN KORTE BESCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA	5
8	EVALUATIEVRAGEN	17
9	METHODOLOGIE	18
9.1	DESK RESEARCH	8
9.2	INTERVIEWS	8
9.3	ONLINE SURVEY	8
9.4	METHODOLOGISCHE BEPERKINGEN	9
10	BEVINDINGEN	20
10.1	RELEVANTIE	20
10.2	EFFICIËNTIE	21
10.3	EFFECTIVITEIT & IMPACT	22
10.3.1	BEREIKTE OUTCOMES EN RESULTATEN IN FUNCTIE VAN HET LOGFRAME	23
10.3.2	KWALITATIEVE BESCHRIJVING VAN DE EFFECTIVITEIT EN IMPACT VAN HET LUIK IHR	25
10.3.3	KWALITATIEVE BESCHRIJVING VAN DE EFFECTIVITEIT EN IMPACT VAN HET LUIK VC	32
10.4	DUURZAAMHEID	35
10.5	COHERENTIE	36
10.6	COVID-19	39

1 Acroniemen

BRC	Belgian Red Cross
BRC-FL	Belgian Red Cross-Flanders
CRB-Cf	Croix-Rouge de Belgique Communauté francophone
FA	First Aid, Eerste hulp
FKC	Frits Kalshoven Competition
ICHR	Interministeriële Commissie voor Humanitair Recht
ICRC	International Committee of the Red Cross
IFRC	International Federation of Red Cross and Red Crescent
Beweging	Internationale Rode Kruis- en Rode Halve Maanbeweging
IHL	International Humanitarian Law
IHR	Internationaal Humanitair Recht
IC	Internationale Rode Kruis- en Rode Halve Maan Conferentie
RFL	Restoring Family Links
RKV	Rode Kruis-Vlaanderen
VC	Vrijwilligerscoördinatie

2 Voorwoord

Deze externe evaluatie van het RKV-programma 2017-2021 was niet tot stand kunnen komen zonder de deskundige ondersteuning van de betrokken medewerkers, Laura De Grève, Julie Degraeve en Nele Lauwers. Wij wensen hen in eerste instantie te danken voor de ondersteuning en de grote openheid om informatie met ons te delen. Daarnaast willen we de talrijke geëngageerde vrijwilligers danken die tijd vrij maakten om in gesprek te gaan met ons. Hun opmerkingen en inzichten werden uitvoerig meegenomen in deze externe eindevaluatie.

3 Samenvatting Eindevaluatie

De samenvatting is geordend volgens de belangrijkste onderdelen en is ook genummerd. De nummering is gebruikt om structuur in de samenvatting te brengen en om verwijzingen gemakkelijker te kunnen maken.

Context, doel en scope van de evaluatie

S1. Dit evaluatierapport betreft een eindevaluatie van het RKV-programma 2017-2021 Vrijwilligerscoördinatie (VC) en Internationaal Humanitair recht (IHR) gefinancierd door DGD. Dit programma (beide outcomes) kadert binnen het Gemeenschappelijk Strategisch Kader België.

S2. Het **RKV-programma heeft twee luiken** (outcomes): 1. De vrijwilligers van RKV Internationale Samenwerking zetten zich volledig in om degenen die kwetsbaar zijn weerbaarder te maken (luik vrijwilligerscoördinatie, VC) en 2. Professionelen en de Belgische beleidsmakers worden gesterkt in hun kennis van het IHR en bevorderen het IHR bij anderen (luik IHR).

S3. Het **primaire doel** van de eindevaluatie is accountability en transparantie, met andere woorden het evalueren of de vooropgestelde objectieven werden behaald. Daartoe werden de DAC-criteria als uitgangspunt genomen. De efficiëntie, effectiviteit, impact en duurzaamheid waren de belangrijkste te evalueren criteria, naast de andere DAC criteria. Het doelpubliek van deze te evalueren criteria is in eerste instantie DGD.

S4. Daarnaast beoogt de evaluatie om de **lessons learned** in kaart te brengen en **aanbevelingen** te formuleren. Deze zijn in eerste instantie bestemd voor de verantwoordelijken van RKV.

S5. Sinds maart 2020 raast de **Covid-19 pandemie** over de wereld. De positieve en negatieve aspecten van de pandemie op de werking en resultaten van het programma in kaart brengen, was ook een belangrijk aandachtspunt van deze evaluatie.

Methodologie

S5. De evaluatie werd uitgevoerd in Covid-19-tijden waardoor de evaluator gelimiteerd was tot online dataverzameling. Er werden naast het **deskonderzoek** semigestructureerde **online interviews** en een **online enquête** bij deelnemers aan de vormingen binnen het kader van IHR georganiseerd.

S6. Gegevens van de interviews werden getrianguleerd met de documentenanalyse (op basis van het softwarepakket Nvivo) en de online enquêtes.

S7. De **beperkingen** van de methodologie situeren zich vooral op het vlak van het feit dat er geen focusgroepen konden worden georganiseerd en dat de representativiteit van de survey beperkt is. Niettemin, door triangulatie van data, menen we dat er voldoende geldigheid en betrouwbaarheid is om de onderstaande bevindingen te formuleren.

Bevindingen Relevantie

S8. De aanbevelingen van de mid-termevaluatie werden kritisch besproken in een managementrespons. Aanpassingen en bijstellingen werden meegenomen doorgevoerd in het huidige programma. De meeste aanbevelingen kregen hun vertaling in het nieuwe programma 2022-2026.

S9. De **veranderingstheorie is nog steeds accuraat en werd verder verfijnd in het nieuwe programma**. Vooral de veranderingstheorie van het vrijwilligerswerk bestond uit een vrij lineaire causale relatie die vertrekt bij informeren vervolgens overgaat in sensibiliseren en activeren. In het nieuwe

programma komen deze drie elementen terecht in de resultaatsgebieden en zijn ze met elkaar verweven. Wat ons een betere weerspiegeling van de vrijwilligerspraktijk inhoudt.

Bevindingen Efficiëntie

S10. Met beperkte middelen heeft het RKV de vooropgestelde resultaten bereikt. Dit was enkel mogelijk door het efficiënt besteden van werkmiddelen en personeelskosten. De investeringskosten waren minimaal. Door de **geëngageerde inzet van vrijwilligers** werden de personeelskosten laag gehouden en werden de resultaten gemaximaliseerd.

S11. RKV beschikt over een goed uitgewerkt monitoring systeem op het niveau van de activiteiten, resultaten (outputs) en outcomes. Het monitoringsysteem wordt ook daadwerkelijk gebruikt om de implementatie en de progressie van het programma op te volgen.

S12. De Covid-19 pandemie heeft tot gevolg gehad dat een aantal activiteiten zijn geannuleerd of uitgesteld. Vooral de vrijwilligerswerking (in bijzonder de expertisemissies FA naar Zuidoost Afrika en de activiteiten in het kader van Restoring Family Links) werden bijna helemaal stilgelegd in 2020 en in 2021, door de aanhoudende sanitaire crisis, met vallen en opstaan terug opgestart.

S13. Er zijn nog opportuniteiten voor zowel IHR als het vrijwilligerswerk die nog (niet) worden benut. Deze zouden verder kunnen ontwikkeld worden indien bijkomende investering in menskracht wordt voorzien. Met de huidige mensbezetting is volgens de evaluator een grens aan uitbouw van activiteiten bereikt.

Bevindingen Effectiviteit – Impact

S14. RKV heeft grosso modo de vooropgestelde outcomes en outputs op basis van de vooropgestelde waarden op de indicatoren bereikt. Het net niet bereiken van een minderheid van de vooropgestelde eindwaardes is volledig te wijten aan het disruptieve karakter van de Covid-19 pandemie.

S15. De kwaliteit van lessenreeks en de introductiedag IHR wordt door de deelnemers als **zeer goed geëvalueerd**.

S16. De effectiviteit én impact van de lessenreeks en in mindere mate van de introductiedag is zeer hoog: De kennis van IHR is bij alle deelnemers toegenomen, door de lessenreeks zijn de deelnemers zich sterker gaan engageren voor het IHR en is hun respect voor IHR gestegen. Dezelfde vaststellingen konden worden gemaakt omtrent de Frits Kalshoven Competition (FKC).

S17. De vooropgestelde resultaten rond beleidsbeïnvloeding werden bereikt. Het strekt tot de aanbeveling dat RKV het tweespel tussen media en beleidsbeïnvloeding van politici/journalisten sterker ontwikkelt zonder het aspect opleiding/vorming van professionelen te verminderen. Dit zal eventueel bijkomende investeringen vergen. RKV blijft een centrale rol spelen binnen de ICHR en in de bijeenkomsten, conferenties, werkgroepen en referentiegroepen van de Beweging m.b.t. IHR.

S18. Er werd tijdens het programma 2017-2021 sterk ingezet op het activeren van vrijwilligers en daar is het RKV in geslaagd tot de uitbraak van de Covid-19 pandemie. Ondanks de Covid-19 pandemie werden de meeste outputs en outcomes (bijna) bereikt.

S19. Vrijwilligers werden sterk geëngageerd in expertisemissies FA in Zuidoost Afrika, bij de werking van Restoring Family Links, de organisatie van mapathons en de vrijwilligersstructuren internationale samenwerking van RKV.

S20. RKV beschikt over zeer geëngageerde vrijwilligers die hun ervaringen opgebouwd tijdens bijvoorbeeld internationale zendingen gebruiken in de lokale werking van het RKV. (onbedoelde positieve effecten).

S21. De communicatie naar de vrijwilligers wordt als afdoende beschouwd. Er kan geopteerd worden of een meer **gedifferentieerde communicatie-aanpak naar (sub-)groepen van vrijwilligers noodzakelijk** is.

S22. Onbedoelde positieve effecten van het FA trainersprogramma door vrijwilligers: Een onbedoeld positief effect is dat er vaak netwerken van trainers en nieuw opgeleide trainers in de partnerlanden ontstaan die de tijdsdimensie van de eigenlijke vorming/training overstijgen. Een bijkomend onbedoeld positief effect is dat de Vlaamse trainers bijkomende kennis en vaardigheden opbouwden tijdens de zendingen en deze op hun beurt toepassen in de trainingen die ze geven in Vlaanderen.

Bevindingen Duurzaamheid

S23. De **deelnemers aan de lessenreeks** gebruiken hun opgedane kennis en dragen dit uit. Dit is een verworvenheid die de duur van het programma overstijgt en een blijvende impact genereert op mensen die niet deelnamen aan de lessenreeks (dus **duurzame impact!**).

S24. Het feit dat de Belgische overheid **85 procent van de engagements** is nagekomen en steeds opnieuw nieuwe engagements met betrekking tot IHR aangaat bij de Internationale Conferentie van het Rode Kruis en Rode Halve maan, wijst op een institutionele verankering van de resultaten.

S25. De **contributie van de vrijwilligers aan de FA-trainingen voor trainers in Zuidoost Afrika zijn bij uitstek vormingen die inherent een duurzaam potentieel hebben**. Het zijn immers deze nieuwe getrainde trainers die zelf trainers gaan opleiden of die mensen gaan trainen op het vlak van Eerste Hulp. Dit is een uitstekende manier om multiplicator-effecten te genereren die uitdijen lang voorbij de financiering van de oorspronkelijke training.

Bevindingen Coherentie

S26. Er is een **grote coherentie tussen de opleiding IHR en de advocacy activiteiten** in die zin dat draagvlak voor IHR bij professionelen en studenten wordt gecreëerd. Politici en journalisten worden evenwel moeilijker bereikt via de opleidingen. Daarom lijkt het nuttig om de media/communicatiestrategie verder uit te bouwen.

S27. De **vrijwilligerswerking heeft daadwerkelijk en zeker tot begin 2020 andere diensten van het RKV ondersteund**. De vrijwilligerswerking wordt door de interne diensten ook sterk gewaardeerd.

S28. **RKV heeft binnen het luik IHR zeer sterke samenwerkingen uitgebouwd** met haar Franstalige tegenhanger CRB-Cf, universiteiten, Defensie (waaronder de Koninklijke Militaire School), het ICHR en binnen de structuren van de Beweging.

S29. **Gender en milieu hebben in verschillende onderdelen van het programma bijzondere aandacht gehad**.

Bevindingen Covid-19

S30. **Verschillende activiteiten werden als gevolg van Covid-19 geannuleerd of uitgesteld**. Vooral de vrijwilligerswerking had te lijden onder de restricties die werden opgelegd door de pandemie. Niettemin kan het RKV bijzonder goede resultaten voorleggen voor zowel de vrijwilligerswerking en IHR.

S31. **RKV heeft vrij snel de digitaliseringsomschakeling gemaakt** waardoor met nieuwe werkvormen werd geëxperimenteerd. Zowel de IHR-vormingen als een deel van de vrijwilligerswerking werd digitaal uitgebouwd. Vermoedelijk is een digitale werking een verworvenheid en zal een mengvorm van digitaal-fysiek voor beide werkingen blijven bestaan.

4 Geleerde lessen – Algemeen programma

1. De vrijwilligerswerking vraagt een bijzonder grote tijdsinvestering. Ze is sterk afhankelijk van andere diensten binnen Internationale Samenwerking en dat vraagt bijzonder veel flexibiliteit van zowel de staf als van de vrijwilligers. Bovendien zijn er veel verschillende vrijwilligersgroepen en dat vergt veel maatwerk. Ook de organisatie van expertisemissies is bijzonder tijdsintensief (overleggen tussen verschillende diensten, partnerlanden, actieve begeleiding van vrijwilligers, vorming van vrijwilligers, ...). Met de huidige mensbezetting lijkt een limiet aan aantal activiteiten echter bereikt.
2. Met betrekking tot de RFL-werking. De language assistants worden zeer sporadisch ad hoc ingeschakeld waardoor het moeilijk is om een sterke band met hen op te bouwen. De functie van case workers ligt moeilijk omdat de bijhorende administratie niet interessant is en ze bij no shows veel tijd investeren zonder tastbaar resultaat. Bovendien vinden de gesprekken plaats in Mechelen wat een bijkomende tijdsinvestering betekent.
3. Het concretiseren van theoretische en abstracte kennis inzake IHR blijkt belangrijk te zijn. Dit kan door gebruik te maken van gastsprekers met praktijkervaring en gebruik te maken van praktijkvoorbeelden. Het linken van de praktijkvoorbeelden met de specifieke aanwezige doelgroepen kan de relevantie van de vormingen laten toenemen.
4. Vanuit praktisch oogpunt wordt de toegankelijkheid verhoogd door veel meer rekening te houden met de beschikbaarheden van doelgroepen en ook de officiële erkenningen van de opleidingen (bijvoorbeeld erkenning OVB voor advocaten en IGO voor magistraten en gerechtelijk personeel)
5. Voor het beleidswerk is het bepalen van prioritaire thema's handig om inhoudelijk richting te geven aan het programma. Daartoe is er ook nood om actieve opvolging met externe stakeholders in te plannen en netwerk van contacten met beleidsmakers uit te bouwen.
6. RKV geeft aan dat ook de concrete uitwerking van tools om de strategie te documenteren en op te volgen nodig zijn. Daarbij wordt gedacht: timelines, impact stories, stakeholder mapping per dossier/thema,...)

5 Geleerde lessen – Covid-19

1. Versnelde digitalisering van bepaalde activiteiten zoals bij de vormingen (zowel IHR als VW) en bepaalde types van vergaderingen (beleidsmakers en vrijwilligers).
2. De kennismaking met verschillende digitale platformen die de interactiviteit tijdens de vorming en vergadering kan bevorderen (zoals Wooclap, mentimeter, kahoot, directpoll)
3. Verlaging van de toegangsdrempel voor opleidingen. Bijvoorbeeld de introductiedag leverde in 2020 een verdubbeling op van het aantal participanten (40 i.p.v. 17 in 2019). Het wegvallen van de verplaatsingstijd kan daarin een belangrijke rol hebben gespeeld, alsook uiteraard de beperkte mogelijkheden die mensen hadden als gevolg van de Covid-19 restricties. Het feit dat opleidingen digitaal kunnen worden georganiseerd zou in de toekomst een effect kunnen hebben op kostprijs van de opleidingen.
4. Langs de andere kant halen participanten van de opleidingen (zowel bij IHR als VW) aan dat ze de interactiviteit tussen de deelnemers en tussen de deelnemers en de lesgevers missen. Tijdens de beginfase was er ook een leerperiode nodig voor de participanten om de verschillende digitale

tools te gebruiken. Het lijkt daarom wenselijk om in de toekomst naar mengvormen (digitaal-fysiek) te gaan.

5. De dialoog met beleidsmakers werd vooral belemmerd omdat informele contactmomenten afwezig waren. Langs de andere kant werd de beschikbaarheid vergroot doordat contacten digitaal konden doorgaan of georganiseerd worden. In de toekomst de keuze laten of het contact digitaal of fysiek laten doorgaan, biedt kansen op een grotere beschikbaarheid en dus contact met beleidsmakers.

6 Aanbevelingen

1. Met beperkte middelen en een beperkte staf heeft RKV bijzonder veel activiteiten georganiseerd en haar doelstellingen bereikt. Niettemin blijft er potentieel om te groeien. Het engageren en activeren van vrijwilligers is een tijdsintensieve investering die met de huidige personeelsbezetting op haar limieten botst. Een bijkomende personeelsinvestering zou ongetwijfeld kunnen leiden tot het bereiken van grotere groepen vrijwilligers die zich willen engageren voor internationale samenwerking en solidariteit. Dezelfde redenering geldt voor het luik IHR. In het programma 2017-2021 werden belangrijke objectieven gehaald met eveneens een beperkte inzet van middelen. Een personeelsversterking van dit luik zou ook de zichtbaarheid en het bereik verder kunnen vergroten. Bovendien, gezien de thema's en de activiteiten van beide luiken inzake relevantie en outcomes mooi aansluiten bij de objectieven van GSK ontwikkelingseducatie is een bijkomende investering verdedigbaar.
2. Het opbouwen en documenteren van impactstories is voor verbetering vatbaar. Hierbij kan gedacht worden aan het ontwikkelen van templates waarbij het proces naar een bereikt resultaat of objectief centraal staat. Het in kaart brengen en documenteren van impactstories heeft uiteraard als voordeel dat een bereikt resultaat gedocumenteerd wordt en contributie gemakkelijker in kaart kan worden gebracht. Daarnaast biedt het procesmatig in kaart brengen van impactstories de mogelijkheid om trajecten/processen beter te evalueren. Vooral binnen het kader van advocacy kan dit een belangrijke toegevoegde waarde zijn. Het valt aan te bevelen om hier een traject rond uit te werken.
3. Het meten van impact van de opleidingen gebeurt op dit moment al op een degelijke manier. Het valt te onderzoeken of de methodologie voor het bevragen van deelnemers verder kan worden ontwikkeld zodat (lange-)termijn impact kan worden gemeten (Zie meer info Annex 5).
4. Het valt aan te bevelen dat RKV, zowel voor het luik Vrijwilligerswerking als voor het luik IHR een brede communicatiestrategie ontwikkeld. De mediastrategie voor het luik IHR dient het tweespel tussen media-aandacht (media-aanwezigheid) en beleidsbeïnvloeding in de verf te zetten. Sommige dossiers kunnen op deze manier integraal worden voorbereid. Uiteraard dient RKV zich ook voor te bereiden op onvoorziene opportuniteiten en in te pikken op de actualiteit. Ook dit kan in de communicatiestrategie worden ontwikkeld. Voor het luik vrijwilligerswerking dient de te ontwikkelen communicatiestrategie zich alvast te focussen op het uitwerken van een strategie in functie van de grote verscheidenheid aan vrijwilligers. De (informatie- en engagements-) behoeften van vrijwilligers zijn zeer uiteenlopend. Het valt aan te bevelen dat het RKV zich bij de ontwikkeling van deze communicatiestrategieën laat begeleiden door specialisten terzake. Dit kan door mobilisatie van interne of externe expertise.
5. Het delen van (externe) evaluaties of conclusies van externe evaluaties met vrijwilligers kan motiverend werken. Bijvoorbeeld vrijwilligers Eerste Hulp die deelnamen aan expertenmissies horen graag wat de lange termijneffecten zijn van hun zendingen.
6. Het documenteren van de impact van mapathons en hoe de resultaten van deze mapathon-activiteiten worden gebruikt in de partnerlanden, kunnen eveneens bijzonder motiverend effect hebben op de inzet van vrijwilligers.

Rapport

7 Doel, scope en context van de evaluatie.

7.1 Doel en doelpubliek

Het doel van de evaluatie is om de objectieven en resultaten van het programma 2017-2021 Internationaal Humanitair Recht (IHR) en de Vrijwilligerscoördinatie (VC) gefinancierd door de Belgische ontwikkelingssamenwerking (DGD) te evalueren. Daarnaast beoogt de evaluatie om de lessons learned in kaart te brengen en aanbevelingen te formuleren zodat deze de implementatie van het vijfjarenprogramma 2022-2026 kunnen versterken (referentietermen p.1).

Het primaire doel van de evaluatie is dus om verantwoording af te leggen op een transparante manier aan de donor, DGD, en dus na te gaan in hoeverre de vooropgestelde objectieven van het programma 2017-2021 zijn bereikt. Daartoe vormen de DAC-criteria, zoals ze bestonden tijdens de start van het programma, het uitgangspunt. Alle DAC criteria werden geoperationaliseerd in de evaluatiematrix (zie Annex 1. Evaluatiematrix), met een sterke nadruk op effectiviteit, duurzaamheid en impact. Daarnaast worden ook de cross-cutting thema's, zoals gender en milieu, meegenomen in de evaluatie, naast de criteria relevantie en coherentie.

Het doelpubliek van de evaluatie is het Belgisch Ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (DGD) en Rode Kruis-Vlaanderen (RKV). Het resultaat van de evaluatie zal door de dienst Internationale Samenwerking – unit IHR en VW en het management van RKV worden gebruikt bij de implementatie van het programma 2022-2026.

7.2 Voorwerp en context van de evaluatie

7.2.1 Rode Kruis-Vlaanderen (RKV)

Rode Kruis-Vlaanderen maakt onderdeel uit van het Belgische Rode Kruis. De missie van het Belgische Rode Kruis (BRK) is het voorkomen en verlichten van menselijk leed in overeenstemming met de zeven fundamentele principes van de Internationale Rode Kruis- en Rode Halve Maanbeweging (de Beweging) van menselijkheid, onpartijdigheid, neutraliteit, onafhankelijkheid, vrijwilligheid, eenheid en universaliteit.

Als wettelijke helper van de overheid in het humanitaire domein bestaat haar opdracht er met name in:

1. In samenwerking met de overheid noodhulpoperaties en andere diensten organiseren ten behoeve van de slachtoffers van gewapende conflicten, zoals bepaald in de Verdragen van Genève, alsmede ten behoeve van de slachtoffers van natuurrampen en andere noodsituaties waarvoor hulp nodig is;
2. Bevordering en verspreiding van de grondbeginselen van de Beweging en van het internationaal humanitair recht (IHR), teneinde onder de bevolking de idealen van vrede, respect en wederzijds begrip tussen allen te ontwikkelen. De verspreiding van het IHR draagt bij tot de uitvoering ervan;
3. Ondersteunen van de autoriteiten om ervoor te zorgen dat het IHR wordt nageleefd (uitvoering van het IHR).

Als onafhankelijke vrijwilligersorganisatie betreft BRK haar vrijwilligers zoveel mogelijk.

BRK is opgericht krachtens de Conventies van Genève van 12 augustus 1949 (waarbij België partij is), de Statuten van de Beweging van 1986 en de Wet van 30 maart 1891.

Als nationale vereniging is het BRK lid van de Internationale Rode Kruis- en Rode Halve Maanbeweging, die uit 3 onderdelen bestaat:

1. Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen (IFRC),
2. Internationale Rode Kruiscomités (ICRC),
3. 192 nationale Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen.

Aangezien België een federale staat is, is de organisatie van het BRC gestructureerd in drie gemeenschappen: de Franstalige gemeenschap, de Vlaamse gemeenschap en de Duitstalige gemeenschap. Rode Kruis-Vlaanderen (Vlaamse Gemeenschap) (BRC-FL/RKV) bestaat uit verschillende diensten, waaronder de dienst Internationale Samenwerking. BRC-FL Internationale Samenwerking werd op 11 februari 2005 erkend als VZW. Internationale Samenwerking omvat verschillende eenheden, waaronder de unit/eenheid Internationaal Humanitair Recht en Vrijwilligerswerk. Deze eenheid onderneemt activiteiten op het vlak van:

- IHR: Verspreiding van het IHR naar verschillende doelgroepen in Vlaanderen en Brussel, al dan niet in samenwerking met CRB-Cf voor tweetalige/Engelstalige doelgroepen. Daarnaast onderneemt zij samen met Croix Rouge de Belgique - Communauté francophone (CRB-Cf), dat actief is in het Franstalige deel van België, activiteiten op federaal niveau om de naleving van het IHR te waarborgen door middel van een bilaterale dialoog met Belgische beleidsmakers, alsook steun bij de tenuitvoerlegging van het IHR.

- Coördinatie van vrijwilligers: Streeft naar het versterken en activeren van vrijwilligers van BRC-Fl die geïnteresseerd zijn in internationale samenwerking en solidariteit, om hen in staat te stellen te handelen als wereldburger en rechtstreeks bij te dragen tot de hulp aan kwetsbare personen.

Deze acties worden uitgevoerd dankzij de financiële steun van het Belgische Directoraat-Generaal voor Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp (DGD) in het kader van het vijfjarenprogramma 2017-2021.

7.2.2 Het programma 2017-2021

Het wereldburgerschapeducatieprogramma van RKV 2017-2021 omvat twee delen:

Vrijwilligerscoördinatie: vrijwilligers informeren, mobiliseren, ondersteunen en activeren om bij te dragen aan internationale samenwerking en solidariteit, om hen in staat te stellen als wereldburger op te treden en rechtstreeks bij te dragen aan de hulpverlening aan kwetsbare personen;

Internationaal Humanitair Recht: een beter respect voor het IHR bevorderen door informatie- en voorlichtingsactiviteiten voor verschillende doelgroepen en pleitbezorging bij de Belgische beleidsmakers.

Het doelpubliek van het programma is duidelijk omschreven in de referentietermen (zie annex 1, p.2-3.). Voor de vrijwilligerswerking zijn dit de vrijwilligers van RKV en de geïnteresseerde personen in de werking van RKV en uiteraard ook de eindbegunstigden van de vrijwilligerswerking. Voor het luik internationaal humanitair recht bestaat het directe doelpubliek uit professionelen (militair personeel, humanitair personeel, medisch personeel, journalisten, advocaten, magistraten, studenten rechten) en Belgische beleidsmakers. Het indirecte doelpubliek beoogt de Belgische bevolking.

CRB-Cf en RKV voeren in het kader van hun respectieve actieplan DGD 2017-2021 betreffende IHR gezamenlijk diverse activiteiten en resultaten uit die gericht zijn op Belgische beleidsmakers (inclusief parlementsleden en hun personeel, regeringsambtenaren, ...), waaronder:

1. Belangenbehartiging voor een beter respect voor het IHR: organisatie en uitvoering van opleidingen en voorlichtingsbijeenkomsten, instandhouding van de bilaterale en vertrouwelijke dialoog, deelname aan en follow-up van de activiteiten van de Interministeriële Commissie voor Humanitair Recht en de vierjaarlijkse Internationale Conferenties van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan;
2. een actieve en gezamenlijke bijdrage aan de netwerken en platforms die binnen de Internationale Rode Kruis- Rode Halve Maanbeweging met verschillende doeleinden zijn opgericht: deskundigen bijeenbrengen om reflectieprocessen over hedendaagse uitdagingen van het IHR te leiden, aanbevelingen te doen en actieplannen voor te stellen, na te gaan welke verbintenissen moeten worden aangegaan voor staten en de onderdelen van de Beweging.

De specifieke objectieven (outcomes) en output werden in het programma als volgt geformuleerd:

Specifiek Objectief/Outcome 1: De vrijwilligers van RKV internationale samenwerking zetten zich in om degenen die kwetsbaar zijn weerbaarder te maken, met 1 onderliggende output
'RKV informeert, rekruteert en activeert haar (potentiële) vrijwilligers (output, resultaat 1.1.)

Specifiek Objectief/Outcome 2: Professionelen en de Belgische beleidsmakers worden gesterkt in hun kennis van het IHR en bevorderen het IHR bij anderen.

Dit objectief komt mede tot stand door twee onderliggende outputs:

1. RKV zorgt voor opleidingen van hoge kwaliteit over IHR voor professionals en Belgische beleidsmakers, met aandacht voor gender- en milieugerelateerde thema's (output/resultaat 2.1).
2. RKV communiceert en deelt zijn standpunten over IHR, met aandacht voor gender- en milieu gerelateerde thema's (output/resultaat 2.2.).

Het is zeer duidelijk dat de objectieven (outcomes) zoals geformuleerd in de programmadocumenten en zoals ze uitgevoerd werden de afgelopen 5 jaar, nog steeds relevant zijn en hebben bijgedragen tot

de realisatie van het Gemeenschappelijk Strategisch kader. Gezien de succesvolle implementatie van het programma (zie bevindingen hieronder) is het overduidelijk dat het RKV-programma een wezenlijk contributie heeft gehad op de verwezenlijkingen van de doelstellingen van het Strategisch kader.

7.3 Veranderingstheorie en korte beschrijving van het programma

RKV heeft een duidelijke veranderingstheorie die enigszins verschilt voor beide luiken van het programma. (zie voor de gevisualiseerde veranderingstheorie: Annex 4. Veranderingstheorieën)

De veranderingstheorie van het luik IHR loopt langs twee wegen naar outcome 2 (Professionals en Belgische beleidsmakers zijn versterkt in hun kennis over IHR en dragen dit uit). De eerste weg bewandelt het pad van de informatievoorziening, het ander pad de beleidsbeïnvloeding. De outputs voor beide wegen worden als volgt omschreven in de veranderingstheorie:

1. Aanbieden van kwaliteitsvolle opleidingen aan professionals (pad 1) en beleidsmakers (pad 2)
2. Het onderhouden van contacten met professionals (pad1) en beleidsmakers (pad 2)
3. En het ondersteunen van de overheid door middel van deelname aan de ICHR

Deze outputs resulteren voor de professionals in de volgende outcomes:

1. Professionals hebben kennis over IHR (informereren)
2. Professionals zin het belang in van de naleving van IHR (sensibiliseren)
3. Professionals kunnen de theorie omzetten in de praktijk (activeren)

Voor de beleidsmakers resulteren de outputs in de volgende outcomes:

1. Belgische beleidsmakers hebben een betere kennis over het IHR
2. Belgische beleidsmakers beschikken over informatie over de internationale verplichtingen van de Belgische staat onder het IHR
3. Belgische beleidsmakers kennen het mandaat van RKV en de positie van RKV inzake uitdagingen verbonden aan het IHR.
4. De Werkgroep Verspreiding van het ICHR bespreekt de lacunes inzake verspreiding en onderneemt initiatieven om deze te verhelpen.
5. De werkgroep IC van de ICHR volgt de engagementen van de IC op.

De veranderingstheorie van het vrijwilligersluik verloopt vrij lineair en is gericht op het doelgericht informeren van potentiële vrijwilligers Internationale Samenwerking (IS). Deze vrijwilligers worden vervolgens gesensibiliseerd (verbondenheid met andere culturen, actieve betrokkenheid bij RKV IS, inzien van toegevoegde waarde van RKV IS, linken maken tussen eigen leefwereld en de humanitaire noden elders, betrokkenheid bij de problematieken in het Zuiden).

Dit leidt vervolgens tot de outputs:

1. RKV AIS brengt haar bestaande vrijwilligerspool in kaart
2. RKV AIS heeft een duidelijk aanbod van vrijwilligerstaken voor haar bestaande vrijwilligers
3. RKV AIS verzekert meer diversiteit en gender in haar vrijwilligerswerking
4. RKV AIS trekt hulpbereide mensen aan
5. RKV AIS rekruteert vrijwilligers met het oog op het invullen van specifieke competentieprofielen
6. RKV AIS rekruteert vrijwilligers op basis van reeds verworven competenties
7. RKV AIS leidt haar vrijwilligers op met het oog op het verwerven van specifieke competenties.

Deze outputs leiden op hun beurt tot “een vrijwilligersstructuur die op elke niveau binnen de organisatie efficiënt en slagkrachtig is” en op een RKV die “haar vrijwilligers doelgericht inzet”. Dit leidt uiteindelijk tot de vooropgestelde outcome 1 (De vrijwilligers van RKV Internationale samenwerking zetten zich in om kwetsbaren wereldwijd te helpen).

8 Evaluatievragen

Om de leesbaarheid van de evaluatie te bevorderen, wordt de evaluatiematrix in bijlage geplaatst (zie Annex 1. Evaluatiematrix). Evaluatievragen worden bij elk onderdeel van de bevindingen in een kader geplaatst zodat meteen duidelijk is op welke evaluatievraag de bevindingen betrekking hebben.

9 Methodologie

De evaluatievragen worden beantwoord aan de hand van uitgebreid deskonderzoek aangevuld met semigestructureerde interviews en een online enquête. De evaluatie werd uitgevoerd in volle Covid-19 pandemie waarbij telethuiswerk de regel was. Dit maakte het onmogelijk om focusgroepen te organiseren. Er werden evenwel meer online interviews uitgevoerd dan vooropgesteld door de efficiëntiewinsten die konden worden geboekt (geen verplaatsingen noch voor de respondenten noch voor de evaluator). Om de geldigheid en de betrouwbaarheid van het deskonderzoek en de resultaten bekomen door de interviews te vergroten (uitgebreidere triangulatie) werd ook een online survey georganiseerd voor de deelnemers aan de Lessenreeks IHR en de Introductiedag IHR. Hieronder beschrijven we in iets meer detail de toegepaste methodes.

9.1 Desk Research

De deskstudie en dataverzameling omvat een diepgaande en grondige analyses van alle beschikbare gegevens, verrijkt met bijkomende interviews en overleggen met de medewerkers VW en IHR. Er werd gebruik gemaakt van Nvivo (software voor kwalitatieve analyses) om de documenten en stukken van documenten te coderen aan de hand van de evaluatievragen en sub-evaluatievragen. Op deze manier werd de documenten systematisch in functie van de evaluatievragen geanalyseerd.

9.2 Interviews

Semigestructureerde interviews op basis van topiclijsten werden vervolgens afgenomen bij vrijwilligers, deelnemers aan de opleidingen en bij verschillende sleutelpersonen van andere RKV-diensten of externe stakeholders. Deze interviews werden uitgevoerd op diepgaander inzicht te krijgen in vooral de effectiviteit en impact van het programma. Uiteraard vormden de evaluatievragen het uitgangspunt voor het ontwikkelen van topiclijsten (zie Annex 6. Topic-en vragenlijsten). De interviews werden tijdens het interview uitgetypt en vervolgens ook geanalyseerd en gecodeerd met Nvivo.

9.3 Online survey

Tenslotte werd een online survey georganiseerd bij de deelnemers aan de lessenreeks IHR en de introductiedag IHR. De survey werd gelanceerd met het softwarepakket Qualtrics. De vragen hadden vooral betrekking op de kwaliteit, effectiviteit en de impact van de lessenreeks en de introductiedag. De andere vormen waar RKV een inbreng heeft (zoals bijvoorbeeld deze in de Koninklijke Militaire School) konden niet worden bevestigd omdat RKV niet over de contactgegevens beschikt van deze deelnemers. We beschouwen echter de lessenreeks en de introductiedag als een representatief staal voor de andere opleidingen.

De respons op de survey was zeer hoog voor de respondenten van de lessenreeks en eerder laag voor de respondenten van de introductiedag: 32 op 54 dus een responsgraad van 59% voor de lessenreeks en 9 op 100 personen dus een responsgraad van 9 % voor de introductiedag. De resultaten van de

survey werden samen geanalyseerd met de gegevens bekomen bij de semigestructureerde interviews en werden bijgevolg getrianguleerd.

9.4 Methodologische beperkingen

1. Het niet-gebruik maken van focusgroepen, zou kunnen leiden tot een minder diepgaande argumentatie, omdat door middel van discussie vaak meerdere argumenten naar kunnen worden achterhaald, die moeilijker te detecteren zijn via 1 op 1 interviews. De organisatie van focusgroepen dient een ander doel, met name de productie van argumenten als gevolg van een discussie met meerdere participanten. Het niveau van analyse is met andere woorden niet dat van het individu maar van de groep. Focusgroepen kunnen bijzonder interessant en nuttig zijn voor het ontdekken van problemen/beperkingen of om mogelijke oplossingen en alternatieven te formuleren.
2. De representativiteit van het survey-onderzoek is vooral voor de introductiedag twijfelachtig. Dit is onder andere te wijten aan het feit dat RKV gebonden is aan strenge interne GDPR processen die in de loop van het programma werden ingevoerd en waardoor niet aan alle deelnemers de toestemming werd gevraagd om gecontacteerd te mogen worden na afloop van de vormingen. Op dit moment vraagt RKV dit wel aan de deelnemers waardoor dit probleem zich in de toekomst niet meer stelt. Daarbij kunnen potentiële respondenten niet worden gecontacteerd zonder expliciete toestemming. Bijgevolg werd de surveylink door RKV zelf verspreid, waardoor we nietgericht herinneringen konden uitsturen naar deelnemers die nog niet of onvolledig hadden geantwoord op de vragenlijst. Normaal gezien stijgt de respons bij elke gerichte herinnering sterk. Dit was dus binnen het huidige onderzoeksopzet niet mogelijk. Er werden wel herinneringen door het RKV uitgestuurd naar de hele groep van respondenten waardoor zeker voor de Lessenreeks toch nog een zeer hoge responsgraad kon worden gerealiseerd.

10 Bevindingen

10.1 Relevantie

Evaluatievraag 1. Was de benadering en de types van activiteiten (voldoende) gealigneerd met de prioriteiten en noden van de doelgroepen?

Evaluatievraag 2. Zijn de implementatiemodaliteiten van het programma accuraat?

Subvragen

In hoeverre zijn geleerde lessen en aanbevelingen van de mid-termevaluaties en eerdere programma's meegenomen in de planning en implementatie van het programma?

Zijn de ToC en de hypothesen (nog steeds) geldig en correct?

De relevantie van het programma 2017-2021 werd uitgebreid beargumenteerd bij de indienen van het dossier. Het dossier was ook gebaseerd op eerdere geleerde lessen en evaluaties. De relevantie van het programma staat nog steeds als een paal boven water. Het inschakelen van vrijwilligers in de reguliere werking internationale samenwerking is niet alleen een kostenefficiënte manier van werken, maar verhoogt ook het draagvlak voor internationale samenwerking bij de brede achterban van het RKV. Daarnaast, de activiteiten, resultaten en outcomes die vooropgesteld worden zijn inherent aan het (nationale en internationale) mandaat dat het Rode Kruis heeft toegewezen gekregen inzake IHR.

Tijdens het huidige programma werd er een gemeenschappelijke mid-term evaluatie uitgevoerd door RKV en het CRB-Cf waarbij de impact en effectiviteit van het de beleidsbeïnvloeding van IHR-activiteiten werden geëvalueerd. Deze studie werd uitgevoerd eind 2019-begin 2020. In de conclusies van het rapport werd aangetoond dat het BRK (RKV en CRB-Cf) op schema zat om de vooropgestelde resultaten te bereiken. Het rapport toonde aan dat BRK IHR hoog op de agenda blijft houden van de Belgische beleidsmakers. Vooral de belangrijke en vooraanstaande rol die het BRK speelt binnen de Interministeriële Commissie voor Humanitair Recht (ICHR) waardoor het BRK toegang heeft tot een brede waaier van beleidsvoerders werd sterk benadrukt. Tevens bekleedt het BRK binnen deze commissie een positie die haar in staat stelt om de agenda mee te bepalen.

Het rapport resulteerde in een groot aantal aanbevelingen (21!) waarvan het BRK er 12 volledig aanvaardde, 8 gedeeltelijk en 1 verwierp. Alhoewel de meeste van de aanbevelingen betrekking hebben op het toekomstige programma, werden een aantal aanbevelingen geformuleerd die zowel op het huidige (2017-2021) als het volgende programma (2022-2026) betrekking hebben. De aanbevelingen voor het huidige (en volgende) programma betreft in grote lijnen het documenteren en plaatsen op tijdslijnen van de resultaten en "impact stories" en de strategie om te netwerken voor beleidsbeïnvloeding uit te voeren. Tijdens de interviews met de staf van het RKV werd duidelijk geïllustreerd dat stappen werden ondernomen om de aanbevelingen te implementeren. Met betrekking tot het opbouwen van netwerk van beleidsbeïnvloeding werd bovendien het belang van media-aandacht benadrukt aan de actieradius die bovendien ook werd opgenomen in de veranderingstheorie van het huidige programma. De zorg waarmee het RKV de management respons heeft geformuleerd in functie van de aanbevelingen kan worden beschouwd als een schoolvoorbeeld.

De veranderingstheorie werd hierboven uitvoerig beschreven. Voor het luik IHR worden de outcomes vooral bereikt via twee wegen, namelijk informatievoorziening en beleidsbeïnvloeding. Bij de implementatie van het huidige programma bleek duidelijk dat communicatie in de media een belangrijke versterkende factor had op de beleidsbeïnvloedende rol die RKV kon vervullen. Deze geleerde les werd opgenomen in de veranderingstheorie van het toekomstige programma (2022-2026). De eerste twee resultaten in dit nieuwe programma lopen grotendeels gelijk met het huidige programma. Er werd evenwel een derde resultaat aan toegevoegd, namelijk 'Visibiliteit en bewustzijn over IHR in de media is versterkt'. Deze aanpassing of aanvulling is zeer terecht. Reeds in de huidige veranderingstheorie was media-aandacht een onderdeel van het veranderingsproces. In het nieuwe programma komt deze component prominent zichtbaar in de veranderingstheorie. Het RKV heeft tijdens dit programma bewezen dat ze die rol in de media kan waarmaken (Bijvoorbeeld het bekendmaken van standpunten via VRT in aflevering van de Afspraak over het conflict in Jemen en De Ochtend over het conflict in Nagorno-Karabach). De veranderingstheorie wordt bovendien versterkt om dat de beoogde verandering (outcomes) zeker op het vlak van beleidsbeïnvloeding media-aandacht vereist. Door media-aandacht kan draagvlak en kennis worden gecreëerd voor standpunten en posities. Het wordt dan voor beleidsvoerders aantrekkelijker om met dit draagvlak rekening te houden en een verbeterde naleving van het IHR mogelijk te maken.

De veranderingstheorie van het huidige programma rond vrijwilligerswerking is een sterk lineair-causale theorie die vertrekt bij informeren, vervolgens overgaat naar sensibiliseren en activeren met elementen die ook betrekking hebben op de interne organisatie. De veranderingstheorie van het toekomstige programma behoudt deze logica maar plaatst deze in minder strak lineair kader. Drie resultaatgebieden worden behouden: Activeren, informeren & sensibiliseren en ondersteunen & participatief werken. De toekomstige veranderingstheorie sluit, op basis van onze bevindingen, dan ook sterker aan op de realiteit van de werking en het engagement van de vrijwilligers internationale samenwerking van het RKV.

10.2 Efficiëntie

Evaluatievraag 3. Zijn de middelen efficiënt ingezet?

Subvragen

E.3.1. In hoeverre zijn de financiële en menselijke geïnvesteerde middelen in een optimale manier gebruikt om de resultaten te bereiken.

E.3.2. Waren de investeringen van de middelen voldoende om de resultaten te bereiken?

E.3.3. Welke factoren bevorderden de efficiëntie van het programma?

E.3.4. Welke factoren belemmerden de efficiëntie van het programma?

Het team Internationaal Humanitair Recht (IHR) en vrijwilligerswerking (VW) bestaat uit 3 personen. Met deze beperkte ploeg heeft RKV op de meeste optimale manier de middelen ingezet om de vooropgestelde resultaten te bereiken. Dit werd mede mogelijk gemaakt door het engagement van talrijke vrijwilligers die meewerkten op de verschillende niveaus (lokaal, provinciaal en het

gemeenschapsniveau). Ook voor het werk rond IHR werden vrijwilligers ingezet op activiteiten die betrekking hebben op het bereiken van de resultaten en objectieven van het programma.

RKV heeft bovendien een uitzonderlijk hoge bestedingsgraad (meer dan 100%) op het moment van het schrijven van dit rapport. Ondanks de Covid-19 pandemie is het RKV erin geslaagd activiteiten blijven te implementeren en te heroriënteren (zie verder hoofdstuk Covid-19). Vooral voor de vrijwilligerswerking en het organiseren van de opleidingen IHR was dit een bijzondere uitdaging. De opleidingen werden online georganiseerd en konden zodoende de fysieke opleidingen opvangen. Het deel van de vrijwilligerswerking waarbij vrijwilligers werden uitgestuurd omwille van hun expertise naar de partnerlanden van het RKV ondervonden grote hinder door de pandemie. Vrijwilligers konden immers niet worden uitgezonden. Dit vroeg om een bijzonder hoge flexibiliteit van stafmedewerkers van het RKV als de vrijwilligers internationale samenwerking. Verschillende zendingen, die reeds in detail werden voorbereid, konden niet plaatsvinden. Vooral voor vrijwilligers was dit een enorme uitdaging op persoonlijk en familiaal vlak. Sommige zendingen werden opnieuw ingepland die dan uiteindelijk door de aanhoudende sanitaire crisis niet konden doorgaan.

RKV voerde in de periode 2017-2021 meer dan 800 (kleine én grote) activiteiten uit, wat een bijzonder sterke prestatie is gegeven het feit dat de activiteiten werden begeleid en uitgevoerd door slechts drie personen. Deze bevinding wordt zelfs versterkt door de vaststelling dat het budget voor vrijwilligerscoördinatie en IHR respectievelijk voor 78 en 84 procent bestaan uit personeelskosten.

Ook het monitoringsysteem als opvolgsysteem is bijzonder goed uitgebouwd, waardoor zowel de efficiëntie (als effectiviteit) wordt geoptimaliseerd. Maandelijks worden activity trackers, time trackers en financiële trackers aangevuld en besproken. De indicator trackers worden op kwartaal basis aangevuld en geanalyseerd. Deze elementen wijzen op een doorgedreven doelgerichte en efficiënte werking.

Ondanks Covid-19 als belemmerende factor is RKV erin geslaagd om op een bijzonder efficiënte manier de meeste van de vooropgestelde resultaten en outcomes te bereiken.

10.3 Effectiviteit & Impact

In dit hoofdstuk nemen de we de evaluatievragen rond effectiviteit en impact samen op. De impactevaluatievragen volgen logisch de effectiviteitsvragen op. Door de vragen samen te nemen hopen we de leesbaarheid van de tekst te hebben vergroot.

Evaluatievraag 4. Validering van de indicatoren. Zijn de doelstellingen bereikt? Indien niet, waarom niet?

E.4.1. Zijn de meerderheid van de doelstellingen resultaten bereikt? In welke mate is er vooruitgang geboekt?

E.4.2. Is de kwaliteit van de resultaten bevredigend?

E.4.3. Welke factoren hebben bijgedragen tot de effectiviteit?

E.4.4. Welke factoren hebben de effectiviteit belemmerd?

E.4.6. In hoeverre hebben de aard van de activiteiten van RKV de noden en verwachtingen van vrijwilligers ingelost?

E.4.7. Welke elementen hadden de grootste impact op het engagement van vrijwilligers?

E.4.8. Zijn de trainingen op het vlak van IHR doorheen het programma voldoende aangepast aan de noden, geleerde lessen en huidige topics?

Evaluatievraag 5. In welke mate heeft het programma bijgedragen tot de objectieven van het gemeenschappelijk strategisch kader

Wat was de contributie en attributie van RKV in functie van het Gemeenschappelijk Strategisch kader?

Evaluatievraag 6. Hebben de activiteiten gerelateerd aan vrijwilligerscoördinatie (VW) bijgedragen tot de hulp aan kwetsbare personen?

Wat was de contributie en attributie van RKV in functie van VW aan hulp kwetsbare personen?

Evaluatievraag 7. Hebben de activiteiten inzake internationaal humanitair recht een groter respect voor IHR (een groter draagvlak) gecreëerd bij doelgroepen.

Wat was de contributie en attributie van RKV in functie van het draagvlak voor IHR?

10.3.1 Bereikte outcomes en resultaten in functie van het logframe

In het kader van het accountability vraagstuk is het essentieel om na te gaan in hoeverre RKV de vooropgestelde outcomes en outputs heeft bereikt op het einde van het programma (december 2021). Hiervoor wordt het programmadocument en meer bepaald het logisch kader met indicatoren, zoals goedgekeurd door DGD, als uitgangspunt genomen. De gegevens hieronder zijn gebaseerd op de validering van het monitoring-resultaten van het RKV. Onder tabel wordt een diepgaandere interpretatie gemaakt op basis van de survey-gegevens, documentenanalyse en interviews.

	Vooropgestelde Eindwaarde 2021	Behaalde eindwaarde
Outcome 1 (VC) De vrijwilligers van het RKV-Internationale samenwerking zetten zich in om kwetsbaren zelfredzaam te maken		
Proces indicator 1: Aantal directe begunstigden	16.921	15.544 (92%)
Proces indicator 2: Aantal directe begunstigden bereikt	33.842	31.088 (92%)
Indicator 1.1. Aantal activiteiten uitgevoerd door de vrijwilligers van RKV internationale samenwerking	431 (cumulatief over de 5 jaren)	431 (100%)

	Vooropgestelde Eindwaarde 2021	Behaalde eindwaarde
Indicator 1.2. % actieve vrijwilligers RKV Internationale samenwerking dat aangeeft voldoende aangepaste ondersteuning gekregen te hebben van de entiteit AIS.	80%	82%, percentages fluctueren over de jaren heen rond de 80%. Betrouwbaarheid en geldigheid van de survey moeilijk in te schatten omwille van de zeer lage responsgraden. De resultaten voor 2021 zullen pas beschikbaar zijn na het afronden van deze eindevaluatie
Output 1.1. RKV AIS informeert, rekruteert en activeert doelgericht (potentiële) vrijwilligers		
Indicator 1.1. Aantal verstuurd berichten door RKV AIS via interne en externe kanalen met aandacht voor milieu en gender	199 (cumulatief voor 5 jaar)	209 (105%)
Indicator 1.1.2. Aantal georganiseerde infosessies door RKV AIS	125 (cumulatief voor 5 jaar)	110 (88%)
Outcome 2 (IHR): Professionals en beleidsmakers zijn versterkt in hun kennis over IHR en dragen dit uit		
Proces indicator 1: Aantal directe begunstigden bereikt	4988	5665 (114%)
Procesindicator 2: Aantal indirecte begunstigden bereikt	9976	11130 (114%)
Indicator 2.1. Minstens 85% van de professionals en de Belgische beleidsmakers geven aan dat hun kennis over IHR is toegenomen door de RKV vormingen	85%	99% van de deelnemers gaf aan dat hun kennis over IHR is gestegen door het volgen van RKV vormingen (zie hieronder ook survey-resultaten)
Indicator 2.2. De Belgische overheid voert haar engagementen tijdens de 32 ^{ste} Internationale Conferentie van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan (IC) en bereid de 33 ^{ste} IC voor.	De ICHR rapporteert over de uitvoering van de engagementen (26) en resoluties (10) aangenomen tijdens de 32 ^{ste} IC en de ICHR bereid de 33 ^{ste} voor De ICHR heeft de uitvoering van de engagementen en	85 % van engagementen en resoluties werden uitgevoerd. Aantal engagementen waaronder de pledges magistraten werden niet (volledig) uitgevoerd.

	Vooropgestelde Eindwaarde 2021	Behaalde eindwaarde
	resoluties aangenomen en wordt tijdens de 33 ^{ste} IC opgevolgd	
Indicator 2.3. Aantal keer dat de Belgische overheid zich positioneert over IHR inzake humanitaire kwesties	50	70 (tot en met eind mei 2020) Het definitief resultaat (inclusief de cijfers vanaf juni 2020 t.e.m eind 2021, zullen pas beschikbaar zijn na afronding van deze eindevaluatie
<i>Output 2.1. RKV voorziet kwaliteitsvolle trainingen over IHR voor professionals en Belgische Beleidsmakers, met aandacht voor Gender en milieu gerelateerde thema's</i>		
Indicator 2.1.1. Aantal Belgische beleidsmakers die gevormd zijn over IHR door RKV	270 (cumulatief over 5 jaar) opgesplitst naar mannen en vrouwen	365 (+95 boven streefdoel) (135%)
Indicator 2.1.2. Aantal professionals die gevormd zijn over IHR door RKV	3500 (cumulatief over 5 jaar) opgesplitst naar mannen en vrouwen	3518 (101%)
<i>Output 2.2. RKV communiceert en positioneert zich inzake IHR, met aandacht voor gender en milieu gerelateerde thema's</i>		
Indicator 2.2.1. Aantal keer media-aandacht voor IHR dankzij input vanuit RKV	45 (cumulatief voor 5 jaar)	28 (62%)
Indicator 2.2.2. Aantal keer dat RKV actief een positie over IHR heeft gedeeld met Belgische beleidsmakers	58 (cumulatief voor 5 jaar)	73 (126%)

10.3.2 Kwalitatieve beschrijving van de effectiviteit en impact van het luik IHR

Het onderzoek naar de effectiviteit en de impact van het luik IHR, en meer bepaald de lessenreeks IHR en de introductiedag IHR, werd verder uitgediept bij de deelnemers door middel van een survey. Alhoewel RKV betrokken is bij een groot aantal vormingen bij verschillende stakeholders, beschouwen we de introductiedag en de lessenreeks als bijzonder goede steekproeven. Immers deze

vormingen worden georganiseerd door RKV en zodoende heeft RKV voor deze vormingen toegang tot de contactgegevens van de participanten. Dus kortweg, indien de lessenreeks en de introductie-dag positief wordt beoordeeld en positieve effecten genereert, dan kunnen we ervan logisch vanuit gaan dat dit ook voor de andere bijdragen van het RKV geldt. Bovendien werd tijdens de interviews bevestigd dat ook de kwaliteit van de inbreng van RKV in andere opleidingen zeer relevant en van een zeer hoog niveau is.

De survey leverde bijzonder interessante resultaten op het vlak van de effectiviteit en de impact van de opleidingen.

Eerst en vooral is de mate van tevredenheid over de verschillende onderdelen van de lessenreeks bijzonder hoog. Op alle onderdelen van de lessenreeks geven de respondenten aan buitengewoon of redelijk tevreden te zijn over de vormingen. Negatieve evaluaties werden niet genoteerd.

Vraag	Buitengewoon tevreden	Redelijk tevreden	Noch tevreden noch ontevreden	Redelijk ontevreden	Buitengewoon ontevreden
De organisatie (communicatie, verloop van de lessen, locatie ...)	68.75%	31.25%	0.00%	0.00%	0.00%
De inhoud	40.63%	56.25%	3.13%	0.00%	0.00%
Het cursusmateriaal	28.13%	62.50%	9.38%	0.00%	0.00%
De werkvormen (vraag-antwoord, quiz, beeldmateriaal ...)	34.38%	59.38%	6.25%	0.00%	0.00%
De lesgevers	59.38%	40.63%	0.00%	0.00%	0.00%

Op basis van de open vraag wat de belangrijkste sterkte zijn van de lessenreeks komen de volgende elementen sterk naar voor:

1. Het aanreiken van een theoretische basis in combinatie met praktische voorbeelden waarbij theorie wordt verduidelijkt,
2. de variatie aan onderwerpen en sprekers
3. de kwaliteit van de sprekers/lesgevers (waardering voor hun expertise en didactische vaardigheden)
4. het feit dat het een avondprogramma is zodat mensen die werken ook gemakkelijk kunnen deelnemen.
5. De vlotte organisatie en goede communicatie vanuit het RKV.

Sommige respondenten noteerden onderstaande verbeterpunten of moeilijkheden:

1. Sommige respondenten volgden de lessenreeks online (omwille van de pandemie) en dit bemoeilijkte voor sommigen de concentratie en de mogelijkheden tot interactie
2. Sommige respondenten vonden dat de lessenreeks meer sessies mocht bevatten zodat meer verdieping kon worden bereikt.

De resultaten over de mate van tevredenheid over de introductiedag lopen grotendeel gelijk met deze over de lessenreeks. Geen enkele respondent geeft aan ontevreden te zijn. Wat wel opvalt is dat de groep redelijk tevreden iets groter is dan de groep buitengewoon tevreden (zoals dit het geval was bij de lessenreeks). Gezien het beperkt aantal respondenten bij de introductiedag, zijn de resultaten natuurlijk minder representatief. De belangrijkste conclusie die we uit onderstaande tabel kunnen leren is dat de alle respondenten tevreden zijn over de organisatie van de lessenreeks.

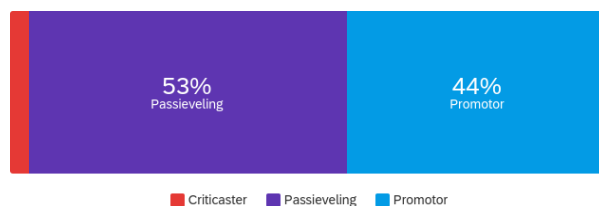
Vraag	Buitengewoon tevreden	Redelijk tevreden	Noch tevreden noch ontevreden	Redelijk ontevreden	Buitengewoon ontevreden
De organisatie (communicatie, verloop van de lessen, locatie ...)	44.44%	55.56%	0.00%	0.00%	0.00%
De inhoud	33.33%	66.67%	0.00%	0.00%	0.00%
Het cursusmateriaal	22.22%	66.67%	11.11%	0.00%	0.00%
De werkvormen (vraag-antwoord, quiz, beeldmateriaal ...)	33.33%	55.56%	11.11%	0.00%	0.00%
De lesgevers	44.44%	55.56%	0.00%	0.00%	0.00%

De belangrijkste sterktes van de introductiedag werden als volgt worden samengevat:

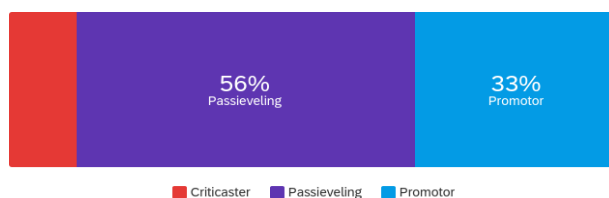
3. Zeer goede organisatie
4. Snelle introductie voor leken
5. Goede introductie op de lessenreeks

Er werden geen noemenswaardige zwaktes geïdentificeerd door de respondenten tenzij dat de digitaal georganiseerde introductiedag (omwille van de pandemie) de concentratie bemoeilijkte.

Op de vraag hoe waarschijnlijk het is dat de cursisten de lessenreeks zou aanbevelen bij een vriend of collega, komen we op een net-promotor score van 41%. We beschouwen dit percentage als bijzonder hoog voor een gespecialiseerde lessenreeks. Het aantal criticasters van de cursus is nagenoeg onbestaande en het aantal passievelingen bestaat uit 54 procent. Hieruit kunnen we afleiden dat een zeer belangrijk deel van de respondenten die de lessenreeks volgde, ambassadeurs worden van de lessenreeks.

Voor de introductiedag liggen deze cijfers wat lager, maar nog steeds hoog. De verschillen tussen lessenreeks en de introductiedag zou ook verklaard kunnen worden door het laag aantal respondenten voor de introductiedag (9). De verschillen zouden ook verklaard kunnen worden door het feit dat diegene die zowel aan de lessenreeks en de introductiedag deelnamen, enkel de vragenlijst over de lessenreeks invulden (hypothese 1) of omgekeerd dat die respondenten die enkel deelnamen aan de introductiedag en niet verder doorstroomden naar de lessenreeks, de minst gemotiveerde en/of minst geïnteresseerde respondenten waren (hypothese 2). Deze hypothesen konden niet onderzocht worden binnen het kader van dit evaluatieonderzoek. In ieder geval indien een of beide van deze hypothesen geldig zouden zijn, dan is het relevant om de introductiedag te organiseren. Een derde hypothese, waarvoor we een feitelijke indicatie hebben als we kijken naar de profielen van de respondenten, is dat de introductiecursus meer vrijwilligers aantrekt die een korte introductie willen krijgen in het thema IHR en dat de lessenreeks meer studenten en professionelen aantrekt. Deze vaststelling betekent meteen ook dat de lessenreeks het beoogde vooropgestelde doelpubliek (namelijk (toekomstige) professionelen) bereikt.

We bevroegen ook een aantal stellingen bij de respondenten die niet alleen peilden naar de toegenomen kennis van de respondenten (outcome niveau), maar ook naar het mobiliserend en activerend karakter van de lessenreeks (impact). De resultaten zijn bijzonder hoopgevend. Niet alleen de kennis is sterk toegenomen (bij 97% van de respondenten!) maar ook het verder informeren, engageren en gebruiken van de kennis is sterk aanwezig bij belangrijk deel van de respondenten. In die zin, kunnen we alvast stellen dat het effect van de lessenreeks verder reikt dan de meetbare indicator op outcome niveau en dat impact wordt gegenereerd doordat respondenten de kennis verder gaan overdragen (50% van de respondenten), hun kennis gaan gebruiken binnen de professionele of vrijwilligerscontext (52%), zich sterker gaan engageren voor de IHR (49%). Niet minder dan 61 procent van de respondenten geeft tenslotte aan, dat de lessenreeks hen er heeft toe aangezet om hun kennis na de lessenreeks nog verder te verdiepen. Dit zijn alles bij elkaar bijzondere mooi (impact-)resultaten die RKV met de lessenreeks kan voorleggen.

Tenslotte is het zeer belangrijk te vermelden dat het respect voor het internationaal humanitair recht door de lessenreeks en de introductiedag is gegroeid. Niet minder dan 80 procent van de respondenten die de lessenreeks volgden, gaven aan dat - door het volgen van de lessenreeks - hun respect voor het internationaal humanitair recht is gestegen. Dit zijn zeer goede (impact-)cijfers.

Vraag	Helemaal eens	Eens	Noch eens noch oneens	Oneens	Helemaal oneens
Mijn kennis over het Internationaal Humanitair Recht is toegenomen dankzij de lessenreeks.	54.84%	41.94%	3.23%	0.00%	0.00%
Ik heb mijn kennissen en/of collega's geïnformeerd over de inhoud van de lessenreeks	19.35%	29.03%	35.48%	12.90%	3.23%
Door de lessenreeks ben ik me sterker gaan engageren inzake Internationaal Humanitair Recht	9.68%	38.71%	35.48%	12.90%	3.23%
Ik gebruik de kennis verworven tijdens de lessenreeks in mijn professionele activiteiten en/of vrijwilligerswerk	16.13%	35.48%	19.35%	22.58%	6.45%
Ik heb door de lessenreeks een groter respect gekregen voor Internationaal Humanitair Recht	25.81%	45.16%	29.03%	0.00%	0.00%
Ik gebruik de kennis verworven tijdens de lessenreeks in mijn persoonlijk leven	12.90%	22.58%	35.48%	25.81%	3.23%
De lessenreeks heeft mij aangezet om, na de lessenreeks, mij nog verder te verdiepen in aspecten van het International Humanitair Recht	16.13%	45.16%	32.26%	6.45%	0.00%

De resultaten voor de introductiedag zijn indrukwekkend met betrekking tot toegenomen kennis. Alle respondenten geven immers aan dat hun kennis is toegenomen dankzij de introductiedag. Ook geeft 67 procent van de respondenten aan dat hun respect voor het IHR is toegenomen. Daardoor realiseert de introductiedag de vooropgestelde outcomes, maar waarschijnlijk voor een ander doel-publiek dan de professionals (hypothese die we niet met zekerheid kunnen bevestigen en die nader onderzoek verdient). Het lijkt er ook op dat de respondenten die deelnamen aan de introductie ook minder de opgedane kennis gebruiken in hun professioneel leven en dat ook het zich engageren in het IHR minder sterk is als bij de lessenreeks, alhoewel het niet helemaal afwezig is.

Vraag	Helemaal eens	Eens	Noch eens noch oneens	Oneens		Helemaal oneens
Mijn kennis over het Internationaal Humanitair Recht is toegenomen dankzij de Introductiedag.	33.33%	66.67%	0.00%	0.00%		0.00%
Ik heb mijn kennissen en/of collega's geïnformeerd over de inhoud van de Introductiedag	11.11%	55.56%	11.11%	22.22%		0.00%
Door de Introductiedag ben ik me sterker gaan engageren inzake Internationaal Humanitair Recht	0.00%	44.44%	44.44%	0.00%		11.11%
Ik gebruik de kennis verworven tijdens de Introductiedag in mijn professionele activiteiten en/of vrijwilligerswerk	0.00%	22.22%	66.67%	0.00%		11.11%
Ik heb door de Introductiedag een groter respect gekregen voor Internationaal Humanitair Recht	44.44%	22.22%	33.33%	0.00%		0.00%
Ik gebruik de kennis verworven tijdens de Introductiedag in mijn persoonlijk leven	0.00%	33.33%	55.56%	11.11%		0.00%
De Introductiedag heeft mij aanzet om, na de Introductiedag, mij nog verder te verdiepen in aspecten van het International Humanitair Recht	11.11%	33.33%	55.56%	0.00%		0.00%

Naast de lessenreeks en de introductiedag, is het RKV ook betrokken bij verschillende opleidingen van partners. Eén van die partners is de Koninklijke Militaire School (KMS). De KMS is bijzonder

opgezet met de rol die RKV binnen de militaire opleidingen opneemt. Vanuit het internationaal mandaat rond IHR dat het Rode Kruis heeft toegewezen gekregen, wordt het voor de militaire opleidingen noodzakelijk geacht dat het Rode Kruis haar standpunt rond Internationaal Humanitair Recht kenbaar maakt aan militairen in opleiding. Deze standpunten kunnen verschillen van de standpunten die Defensie inneemt, zoals bijvoorbeeld de classificatie van gewapende conflicten. Vermits het Rode Kruis een internationale speler is waarmee bijvoorbeeld militairen in operationele operaties hoe dan ook te maken krijgen, beschouwt de KMS het noodzakelijk dat het Rode Kruis haar standpunten komt verduidelijken en weergeven aan de militairen in opleiding. Met andere woorden, binnen het kader van het evaluatiecriteria effectiviteit en impact, is de bijdrage aan de opleiding van de militairen bijzonder doeltreffend omdat het inherent onderdeel uitmaakt van de eindtermen die militairen in opleiding dienen te halen.

Hetzelfde kan worden gezegd van de Frits Kalshoven Competition, waarbij teams van drie studenten van verschillende universiteiten ondergedompeld worden in het IHR, a.d.h.v. lezingen, rollenspelen en een moot court, waarin ze een casus voor een professionele (weliswaar fictieve) rechtbank bepleiten. Verschillende participerende studenten duiden aan dat deze competitie hun interesse van het IHR sterk heeft aangewakkerd en dat alhoewel ze op dit moment niet altijd werkzaam zijn in deze rechtstak, graag later, als er zich opportuniteiten zouden voortdoen, graag rond het IHR zouden willen werken. Het feit dat studenten dit spontaan aanhalen duidt erop dat deze activiteit heeft bijgedragen tot het bereiken van de vooropgestelde outcome.

Alhoewel we, binnen het tijdsbestek van deze evaluatie, de andere opleidingen niet hebben kunnen evalueren, geeft deze steekproef van activiteiten voldoende zekerheid dat de opleidingen waarbij het RKV is betrokken, de outcomes genereren zoals vooropgesteld.

We beoordelen dat de effectiviteit van de opleidingen van IHR-programma dan ook bijzonder hoog is.

Tijdens deze evaluatie werd minder diepgaand aandacht besteed aan het luik beleidsbeïnvloeding van het programma. Dit werd immers grondig geëvalueerd tijdens de mid-term evaluatie. Duidelijk is dat op basis van de vooropgestelde indicatoren ook hier RKV zijn beoogde outcomes en resultaten heeft bereikt. De samenwerking met de Franstalige collega's van CRB-Cf werkt bijzonder versterkend niet alleen vanuit efficiëntie-oogpunt maar ook naar effectiviteit. Gezamenlijke activiteiten zoals rond nucleaire wapens of autonome wapens resulteerden in bijzonder effectieve standpunten. De bijdrage van RKV aan de ICHR en de organisatie van de tweejaarlijkse conferentie met de ICHR zijn activiteiten waar alle respondenten niet alleen de dossierkennis van RKV waarderen, maar waar het Rode Kruis, door haar doorgedreven specialisatie en uitbouw van prioritaire thema's, ook belangrijke informele beleidsbeïnvloeding kan uitoefenen.

Zoals de mid-termevaluatie ook vermeldde, is beleidsbeïnvloeding/advocacy een niet-lineair gegeven. Personen in bepaalde posities (hetzij binnen administratie, parlementen, kabinetten) wisselen regelmatig waardoor de continuïteit van het netwerk vaak moeilijk kan worden verzekerd. Het verder documenteren van good practices is daarom noodzakelijk om doorheen de tijd geleerde lessen beter in kaart te brengen en nieuwe strategieën te bedenken. Wat bijzonder positief werd onthaald is in die zin de media-optredens. Deze leveren zichtbaarheid en geloofwaardigheid op en versterken zonder meer de inhoudelijke dossiers die worden aangekaart op beleidsniveau. Het hand in hand laten van de media-optredens met concrete dossiers en gebruik maken van opportuniteiten die zich

aandienen omwille van de actualiteit dient volgens ons verder uitgewerkt te worden. Om dit te realiseren is volgens de evaluator bijkomende mankracht nodig.

10.3.3 Kwalitatieve beschrijving van de effectiviteit en impact van het luik VC

Ondanks Covid-19 pandemie en de daarmee gepaard gaande sanitaire maatregelen (lockdown, telewerken, beperkte mogelijkheden om groepsactiviteiten te organiseren,...) heeft RKV met het luik vrijwilligerscoördinatie de meeste outcome- en resultaatsindicatoren bereikt. Enkel op de indicator “Aantal activiteiten uitgevoerd door de vrijwilligers van RKV internationale samenwerking” en “Aantal georganiseerde infosessies door RKV AIS” scoort de vrijwilligerswerking iets lager dan vooropgesteld. Deze indicator zat op schema tot en met 2019 en kende een vertraging in 2020 en 2021 omwille van de Covid-19 pandemie. Niettemin werd nog 88% van de vooropgestelde waarde op de indicator bereikt.

De algemene benadering van het luik VC bestond erin om een shift te maken van het informeren en sensibiliseren van vrijwilligers naar het activeren en aanmoedigen van vrijwilligers. Onderstaande voorbeelden illustreren dat het RKV daarin is geslaagd.

In 2019 werden niet minder dan 11 zendingen eerste hulp georganiseerd. Deze expertenmissies worden verzorgd door trainers-vrijwilligers die in België een sterke specialisatie hebben opgebouwd inzake het geven van trainingen eerste hulp. Tijdens deze missies leiden zij in hoofdzaak trainers op in de partnerlanden van RKV. De volgende types van opleidingen vonden plaats in negen landen in Zuidoost Afrika:

1. Basis simulatie
2. Training van Trainers
3. Training van Trainers van Trainers
4. Training van Trainers van Jeugdtrainers
5. Coaching & refresher van Master Trainers
6. Training commerciële eerste hulp
7. Testing First Aid for First Responders

Met deze trainingen werden 157 vrijwilligers getraind. Het bereik van deze trainingen is uiteraard vele malen groter. Door de training van trainers, kunnen de getrainde trainers uiteraard in de betrokken landen zelf training organiseren voor vrijwilligers die dan zelf actief worden in de partnerlanden. Het multiplicatoreffect van deze training is in verschillende studies aangetoond en is bijzonder effectieve en duurzame manier van capaciteitsopbouw. Dit soort van opleidingen draagt dan ook sterk bij tot de vooropgestelde outcome van het luik VC. Omwille van de Covid-19 pandemie die vanaf maart 2020 een ongekende impact had met lockdowns en daarmee gepaard gaande reisverboden, kon er in 2020 maar één expertenmissie worden georganiseerd. Ook in 2021 bleef het aantal expertemissies beperkt tot een 6-tal zendingen naar Rwanda (2), Burundi (2), RDCongo (1) and Mozambique (1). Ook dit is te wijten aan gevolgen van reisrestricties ten gevolge van de pandemie. Niettemin hebben de vrijwilligers van het RKV niet stilgezeten in deze periode. Een expertenpanel rond de update ‘Basic First Aid’ werd opgestart, een handboek ‘Trainer of Trainers’ werd aangepast en basic first aid lessenplannen werden verder ontwikkeld, allemaal met steun en bijdragen van vrijwilligers.

Niettemin was het voor RKV VC een bijzonder uitdagende periode. Vrijwilligers werden klaargestoomd om op zending te vertrekken, administratieve en praktische voorbereidingen werden getroffen en vervolgens dienden zendingen geannuleerd te worden. Dit vergde veel energie en flexibiliteit van de vrijwilligers. Ze investeerden tijd in de voorbereiding en konden vervolgens niet op zending vertrekken.

Deze vrijwilligers zijn bijzonder gemotiveerde en geëngageerde mensen die vaak reeds heel lang actief zijn in de lokale afdelingen van RKV. Zij investeren bijzonder veel tijd in deze zendingen: voorbereidingstijd van de opleidingen, zendingstijd en terugkoppeling. Deze vrijwilligers geven aan bijzonder goed te worden ondersteund door RKV, zowel in de voorbereiding als tijdens de zendingen zelf. Alle administratieve taken worden opgenomen door RKV waardoor de vrijwilligers zich kunnen concentreren op het lesgeven. Ook de andere interne eenheden van RKV geven aan dat de ondersteuning (rekrutering, organisatie van briefings, opleiding van uitgezonden vrijwilligers,...) vanuit dienst VC en IHR meer dan uitstekend verloopt.

Eén van de positieve niet bedoelde effecten van het programma is dat soms langdurige relaties ontstaan tussen de RKV-trainers en de opgeleide trainers in de partnerlanden. Er vindt dan nog informatie-uitwisseling plaats, problemen worden gesignaleerd en opgelost. Dit gebeurt voornamelijk via whatsapp-groepen die naar aanleiding van een opleiding ontstaan. Vrijwilligers geven wel aan dat ze graag een zicht zouden willen hebben op de langetermijneffecten van hun trainingen. Dit soort evaluaties werden in het verleden reeds door RKV uitgevoerd en het kan motiverend werken om dit soort evaluaties ruimer te delen met de betrokken vrijwilligers.

In de loop van dit programma werd ook een nieuwe activiteit ontwikkeld binnen het kader van "Restoring Family Links". Vanuit het luik VW internationale vrijwilligers worden binnen deze dienst twee profielen ondersteund: de language assistents (tolken) en de case workers. Er is op dit moment een pool van 7 à 10 language assistents vrijwilligers en pool van 3 case workers. De tolken worden ingeschakeld voor personen die enkel hun moedertaal machtig zijn. De case workers zijn personen die het eerste persoonlijk contact vormen met de personen die een zaak willen opstarten inzake gezinshereniging en een dossier willen opstarten om familieleden te traceren. Na het eerste gesprek nemen de professionele caseworkers van het RKV de dossiers over. Tijdens de huidige programma-duur werden 188 tracing dossiers behandeld en 172 dossiers gezinshereniging met inzet en betrokkenheid van de vrijwilligers. Beide types van vrijwilligers worden grondig opgeleid door het RKV. Het gaat om zeer gevoelige materie waarbij duidelijke regels en procedures dienen te worden gerespecteerd. Bovendien vraagt dit soort vrijwilligerswerk een bijzonder groot engagement. Voor de case workers bijvoorbeeld wordt een engagement gevraagd van minimum twee jaar en minstens één dag per week. De case workers zijn dan ook vooral studenten en gepensioneerden. De rekrutering en screening van vrijwilligers, opleiding, begeleiding van deze vrijwilligers wordt uitgevoerd door het luik VW i.s.m. RFL. De flexibiliteit die aan de dag gelegd wordt door VW wordt door de dienst 'RFL' erg geapprecieerd.

Ook deze werking heeft sterk geleden onder de pandemie en kende tijdens de afgelopen twee jaren pieken en dalen. Bij aanvang van de pandemie werd alles stilgelegd en is geen enkele nieuwe vrijwilliger opgestart. Nadien is er een digitale opstart gekomen, maar doordat het doelpubliek een beperkte digikennis heeft, was het bijzonder moeilijk om dossiers te beheren. Nadien is er geëxperimenteerd met combinatie van face-to-face contacten en digitale communicatiekanalen. Ondanks het feit dat Covid-19 pandemie roet in de werking heeft gestrooid, dient binnen het kader van deze evaluatie te worden geconcludeerd dat deze nieuwe activiteit succesvol is opgestart en heeft bijgedragen (gezien het behoorlijk aantal dossiers dat is opgestart) tot het bereiken van de vooropgestelde outcome.

Vanaf 2018 startte de vrijwilligerswerking ook met de organisatie van mapathons. Volgens Missing Maps zijn mapathons *“een uitgelezen kans voor vrijwilligers om digitaal verbindingen te leggen en dringend noodzakelijke gegevens te creëren voor gemeenschappen over de hele wereld, zodat lokale en internationale besluitvormers deze kaarten en gegevens kunnen gebruiken om beter te kunnen reageren op crises die deze gebieden treffen. Actuele kaarten zijn belangrijk voor het succes van veel humanitaire initiatieven over de hele wereld bij het reageren op rampen. Via Missing Maps kunnen vrijwilligers ingeschakeld worden om deze kaarten te creëren, en zo een echte impact te hebben op de verstrekking van gezondheidszorg en andere diensten in deze gemeenschappen.”* (zie: <https://www.missingmaps.org/host/>). In totaal werden er 9 mapathons georganiseerd in de periode. Gezien de aard van de activiteiten is het overduidelijk dat deze activiteiten zowel een effect genereren op outcome en impact. Het zou evenwel goed zijn om het concrete gebruik van deze mapathons in een concrete gemeenschap verder te illustreren en te documenteren. Dit kan zeer motiverend werken voor vrijwilligers en moet het RKV in staat stellen te beoordelen of deze mapathons verder kunnen worden ondersteund of dat de organisatie ervan op grotere schaal kan worden uitgebreid.

Tenslotte investeerde het luik VC in de omkadering van de vrijwilligers internationale samenwerking binnen de structuur van het RKV door processen en beleid te actualiseren (vrijwilligersbeleid, vademecum, functieprofielen, onkosten policy). Daarnaast werden contactdagen, opleidingen en bijscholingen voor de ongeveer 296 vrijwilligers (cumulatief over de 5 jaren) internationale samenwerking georganiseerd. Ook de ondersteuning van de structuren van de vrijwilligers, voornamelijk op gemeenschapsniveau, werden ondersteund vanuit het luik VC. De interviews verduidelijkten dat vrijwilligers bijzonder tevreden zijn over de ondersteuning die zij ontvangen vanuit de dienst en in die zin bevestigden zij de resultaten van de interne tevredenheidsenquêtes van het RKV en dus de indicator op het outcome-niveau.

De interviews brachten ook aan het licht dat internationale samenwerking op het afdelingsniveau vaak stiefmoederlijk wordt behandeld. De focus van de lokale afdelingen ligt vaak op concrete acties in Vlaanderen (zoals bloeddonatie, hulpdiensten,...). Het valt daarom te overwegen of meer inspanningen nodig zijn om het afdelingsniveau te versterken.

Dit laatste brengt ons ook naar het communicatieluik voor de vrijwilligers. In grote lijnen gaven alle respondenten aan tevreden te zijn over de communicatie die vertrekt vanuit het Rode Kruis Vlaanderen. Toch valt het te overwegen of er geen gedifferentieerde aanpak nodig. Door sommige respondenten werd geopperd om na te denken over een communicatiestrategie. Namelijk een strategie die afweegt welke boodschappen voor welke (doel)groepen via welke kanalen dient te worden gecommuniceerd.

Op basis van de monitoringgegevens, de analyse van documenten en interviews ligt onze kwalitatieve beoordeling van de impact, outcome en resultaten helemaal in lijn van de monitoringgegevens op de indicatoren. In die zin luidt de conclusie voor de vrijwilligerswerking dat de vooropgestelde resultaten en outcome werd bereikt.

10.4 Duurzaamheid

Evaluatievraag 8. In hoeverre hebben de bij de doelgroepen/begunstigden bereikte verandering positieve of negatieve, directe of indirecte, verandering teweeggebracht?

E.8.1. Wat zijn de positieve en negatieve effecten van het programma?

E.8.2. Wat zijn de directe en indirecte effecten van het programma?

Evaluatievraag 9. Na de beëindiging van het programma, zullen de doelgroepen duurzaam de resultaten van het programma blijven continueren?

Zijn de verworvenheden duurzaam geïnternaliseerd?

Elementen rond de duurzaamheid van het programma werden reeds in het vorige hoofdstuk aangehaald. Voor de duidelijkheid sommen we de belangrijkste duurzame verworvenheden hieronder nogmaals op:

1. De participanten aan de lessenreeks IHR stellen allen dat hun kennis van het IHR recht is gestegen (verworvenheid) en dat ze deze kennis gebruiken en uitdragen (outcome én impact effect). De kennis die is verworven blijft aanwezig en uitdragen van deze kennis betekent dat participanten, zonder verdere inbreng van het programma aspecten van het IHR blijven verspreiden. Hetzelfde kan bij uitbreiding worden gezegd van de andere vormingen en vormingsinitiatieven waarbij RKV is betrokken (vormingen die worden gegeven binnen het kader van bestaande opleidingen en de FKC).
2. Het feit dat participanten ook anderen aanmoedigen, binnen de eigen invloedssfeer, om de lessenreeks te volgen, kan als een onbedoeld positief effect worden beschouwd.
3. Het feit dat de Belgische overheid meer dan 85 procent van haar engagementen is nagekomen en steeds nieuwe engagementen aangaat inzake IHR wijst op een institutionele verankering van de resultaten.
4. De contributie van de vrijwilligers aan de FA-trainingen voor trainers in Zuidoost Afrika zijn bij uitstek vormingen die inherent een duurzaam potentieel hebben. Het zijn immers deze nieuwe getrainde trainers die zelf trainers gaan opleiden of die mensen gaan trainen op het vlak van Eerste Hulp. Dit is een uitstekende manier om multiplicator-effecten te genereren die uitdijen lang voorbij de financiering van de oorspronkelijke training. Een onbedoeld positief effect is dat vaak netwerken van trainers en niet opgeleide trainers in de partnerlanden ontstaan die de tijdsdimensie van de eigenlijke vorming/training overstijgen. Een bijkomend onbedoeld positief effect is dat de Vlaamse trainers bijkomende kennis en vaardigheden opbouwden tijdens de zendingen en deze op hun beurt toepassen in de trainingen die ze geven in Vlaanderen.
5. Ook de mapathons hebben een potentieel bijzonder duurzaam karakter. Het resultaat van een mapathon-activiteit ondersteunt de werking van andere hulporganisaties en activiteiten in de partnerlanden. De schaal waarop deze mapathons de hulpverlening verbetert, is nog niet in kaart gebracht, maar er kan van worden uitgegaan dat deze veel potentieel heeft.
6. We konden geen specifieke (onbedoelde) negatieve effecten van het programma detecteren.

10.5 Coherentie

Evaluatievraag 10. In hoeverre is het programma intern (binnen RKV) en extern (met andere stakeholders) coherent?

E.10.1. In hoeverre ondersteunen de IHR disseminatie activiteiten de IHL advocacy activiteiten ten aanzien van Belgische Beleidsmakers?

E.10.2. Hoe kan mediavisibiliteit bijdragen tot de benadering naar beleidsmakers?

E.10.3. In hoeverre ondersteunt de werking rond vrijwilligerscoördinatie het andere werk inzake internationale samenwerking?

E.10.4. In welke mate werden er samenwerkingen opgezet met andere disciplines binnen RKV?

Evaluatievraag 11. In welke mate zijn de transversale thema's gender en milieu geïntegreerd in de activiteiten en indicatoren?

E.11.1. Is transversaal thema gender effectief geïmplementeerd?

E.11.2. Is het transversale thema milieu effectief geïntegreerd tijdens de implementatie?

Alhoewel coherentie geen centraal te evalueren criterium is, hebben we er toch in de evaluatie (secundair) aandacht aan gegeven. De evaluator beschouwt de coherentie van het RKV-programma op de twee luiken als bijzonder groot. De dienst Internationale Samenwerking haar werking wordt gekenmerkt door het zoeken van synergieën en hefboomen om vrijwilligers te activeren en IHR op de beleidsagenda te plaatsen.

De IHR disseminatie-activiteiten (vormingen, FKC,...) bezorgen RKV een zeer grote zichtbaarheid bij verschillende stakeholders. Externe stakeholders (Universiteiten, Koninklijke Militaire school, ...) erkennen allen het belang en de kwaliteit van de vormingen en opleidingen die het RKV (mede) organiseert. De participanten van de lessenreeks komen uit verschillende maatschappelijke sectoren. Juristen, advocaten, studenten rechten en overheidspersoneel vormen de belangrijkste doelgroepen die de vormingen volgen. Bovendien blijkt ook dat deze participanten hun geleerde kennis gebruiken. Dit betekent dan ook dat indirect de vormingsactiviteiten bijdragen tot beleidsbeïnvloeding. Het is echter moeilijk om de directe linken aan te tonen, maar het is overduidelijk dat indirecte niet-lineaire verbanden kunnen worden gelegd tussen vorming en advocacy. Uit de survey die we organiseerden, bleek evenwel dat politici en journalisten eerder minder direct betrokken zijn bij de opleidingen. Het bereiken van deze groepen zou de link tussen vorming en advocacy natuurlijk versterken. Het lijkt er echter op dat voor deze laatste twee groepen de mediavisibiliteit of het zoeken naar media-aandacht belangrijker is. Het krijgen van media-aandacht, verhoogt uiteraard de visibiliteit, maar ook vaak de geloofwaardigheid. Een frequent media-optreden verhoogt ook het draagvlak voor de thema's en de onderwerpen die men aankaart en uiteindelijk ook, noodgedwongen vanuit politiek perspectief, het politiek draagvlak. RKV heeft een aantal geslaagde media optredens gerealiseerd. Het valt daarom aan te bevelen dat RKV tijdens het komende programma meer inzet op de media-aandacht. Inhoudelijk heeft RKV werk gemaakt om een aantal dossiers uit te diepen, het komt er in het volgende programma op aan om de opportuniteiten te grijpen die zich voortdoen. Er dient

evenwel te worden opgemerkt dat het opzoeken van media-aandacht een bijzondere tijdsinvestering vraagt. Met de beperkte mankracht van de dienst, zal dit dus een uitdaging blijven.

De samenwerking met de Franstalige tegenhanger van RKV, CRB-Cf, versterkt de slagkracht van het beleidsbeïnvloedende werk van beide organisaties. Er is een grote synergie en complementariteit tussen beide partners die gekenmerkt wordt door zeer uitgebreid overleg en een zekere taakverdeling vooral wat betreft de uitbouw van netwerken.

De werking van vrijwilligerscoördinatie was essentieel in 2019 en 2021 voor het implementeren van zendingen Eerste hulp in Zuidoost Afrika. Deze zendingen hadden niet kunnen plaatsvinden zonder de inbreng van de vrijwilligers en de inspanningen en ondersteuning van de vrijwilligerscoördinatie. Hetzelfde kan worden gezegd van de ondersteuning op het vlak van Restoring Family Links. De mooie resultaten die VC kan voorleggen, konden enkel worden gerealiseerd door een zeer grote interne coherentie met de Focal Point FA en de dienst RFL. De werking van VC wordt door deze diensten ook uitdrukkelijk erkend. De samenwerking tussen de diensten wordt door evaluator dan ook als zeer doeltreffend beschouwd. Er lijkt een cultuur aanwezig te zijn die efficiënte samenwerking tussen de diensten mogelijk maakt.

Tijdens de implementatie van het programma 2017-2021 heeft het RKV expliciet de thema's gender en milieu in het programma binnengebracht. Gezien de focus van het programma is het uiteraard niet mogelijk om gender en milieu systematisch en permanent in de werking in te sluiten. Hieronder sommen we per thema de belangrijkste verwezenlijkingen op het vlak van gender en milieu op.

Gender:

1. Het bijhouden van gender gerelateerde data van participanten aan de vormingen met het oog op eventuele bijstellingen in rekrutering. Het bijhouden van deze data is niet eenvoudig omdat het RKV geen of beperkt zicht heeft op de profielen van de deelnemers die ze organiseert binnen bestaande opleidingen van externen.
2. Gender perspectief in IHR vormingen: seksueel geweld in conflictgebieden, bescherming van vrouwen onder IHR.
3. Blogberichten
4. Hoe gewapende conflicten invloed hebben op vrouwen (2017)
5. Het taboe doorbreken: mannen en oorlog (2018)
6. Seksueel geweld: een 'stille misdaad' (2019)
7. Opvolging van resolutie 3 over seksueel & gender-gerelateerd geweld, aangenomen tijdens de 32ste Internationale Conferentie van RK/RHV (2015)

Milieu:

1. Ligging activiteit rekening houdende met openbaar vervoer
2. Dubbelzijdig printen
3. Presentaties opleidingen digitaal aanleveren aan deelnemers
4. Digitalisering inschrijvingen & evaluaties
5. Bescherming milieu onder IHR wordt regelmatig behandeld in algemene vormingen
6. Lezing Actueel Thema (2017): Nucleaire Wapens
7. FKC thema (2019): bescherming van het natuurlijk milieu in gewapende conflicten
8. Blogbericht over bescherming van milieu onder IHR (2020)

9. Aandacht voor impact op milieu in wapen dossiers waar relevant - bv nucleaire wapens
10. Bescherming van milieu als studiedag van het SMRO in 2019 op voorstel van RK : Journées d'étude précédentes - (ismllw-be.org)

10.6 Covid-19

Evaluatievraag 12. Is de werking (activiteiten) aangepast ten gevolge van Covid-19 pandemie en welke lessen zijn getrokken in functie van capaciteitsversterking en doeltreffendheid van het programma?

Zoals reeds in vorige hoofdstukken aangehaald, heeft de Covid-19 pandemie een grote impact gehad op de werking. Verschillende activiteiten, zowel bij het luik vrijwilligerscoördinatie als internationaal humanitair recht werden verschillende activiteiten geannuleerd, verplaatst of gedigitaliseerd. Toch (zie hoofdstuk effectiviteit) beoordeeld de evaluator dat het RKV-programma is zijn globaliteit de objectieven en resultaten heeft bereikt.

De pandemie met daarmee gepaard gaande restricties die de laatste twee jaar varieerden van lockdowns, telewerken, beperkte mogelijkheden om met groepen bijeen te komen en het feit dat maatregelen varieerden van periode tot periode, bemoeilijkte de planning. Dit leidde vervolgens onvermijdelijk tot uitstel of annulering van activiteiten.

RKV is snel overgeschakeld op de digitalisering van haar werking door het online organiseren van vergaderingen met vrijwilligers, stakeholders en participanten aan vormingen. RKV heeft zodoende accuraat gereageerd op de crisissituatie. Maar niet alle activiteiten konden worden gedigitaliseerd zoals bijvoorbeeld de zendingen Eerste hulp of de interviews met kwetsbare personen binnen het kader van Restoring Family Links.

De geleerde lessen (en de positieve gevolgen) van de pandemie, kunnen als volgt worden geformuleerd:

1. Versnelde digitalisering van bepaalde activiteiten zoals bij de vormingen en bepaalde types van vergaderingen.
2. De kennismaking met verschillende digitale platformen die de interactiviteit tijdens de vorming en vergadering kan bevorderen (zoals Woodlap, mentimeter, kahoot, directpoll)
3. Verlaging van de toegangdrempel voor opleidingen. Bijvoorbeeld de introductiedag leverde in 2020 een verdubbeling op van het aantal participanten (40 i.p.v. 17 in 2019). Het wegvallen van de verplaatsingstijd kan daarin een belangrijke rol hebben gespeeld, alsook uiteraard de beperkte mogelijkheden die mensen hadden als gevolg van de Covid-19 restricties. Het feit dat opleidingen digitaal kunnen worden georganiseerd zou in de toekomst een effect kunnen hebben op kostprijs van de opleidingen. Dit betekent dan ook dat een prijsverlaging zou kunnen doorgevoerd worden.
4. Langs de andere kant halen participanten van de opleidingen aan dat ze de interactiviteit tussen de deelnemers en tussen de deelnemers en de lesgevers missen. Tijdens de beginfase was er ook een leerperiode nodig voor de participanten om de verschillende digitale tools te gebruiken. Het lijkt daarom wenselijk om in de toekomst naar mengvormen (digitaal-fysiek) te gaan.
5. De dialoog met beleidsmakers werd vooral belemmerd omdat informele contactmomenten afwezig waren. Langs de andere kant werd de beschikbaarheid vergroot doordat contacten digitaal konden doorgaan of georganiseerd worden. In de toekomst het contact digitaal of fysiek

laten doorgaan biedt echter kansen op een grotere beschikbaarheid en dus contact met beleidsmakers.

6. Digitaal vergaderen is voor sommige types van vergaderingen (informatie-uitwisseling, voorbereiding activiteiten, etc...) efficiënter. De reistijd wordt hierdoor weggewerkt wat bovendien motiverend kan werken.
7. Voor de vrijwilligerswerking lijkt het belangrijk dat er ook naar een juiste balans wordt gezocht tussen digitaal 'samenkomen' en fysiek samenkomen en werken. Vrijwilligers hebben nood aan fysieke contacten, ook om de binding en betrokkenheid met de organisatie te behouden en te versterken.
8. Voor mensen met beperkte digitale skills zou het bijvoorbeeld nuttig kunnen zijn hen te begeleiden of te vormen in het gebruik ervan.

11 Conclusies

Met beperkte middelen heeft het RKV de vooropgestelde resultaten bereikt. Dit was enkel mogelijk door het efficiënt besteden van werkingsmiddelen en personeelskosten. De investeringskosten waren minimaal. Door de geëngageerde inzet van vrijwilligers werden de personeelskosten laag gehouden en werden de resultaten gemaximaliseerd. RKV beschikt over een goed uitgewerkt monitoring systeem op het niveau van de activiteiten, resultaten (outputs) en outcomes. Het monitoring-systeem wordt ook daadwerkelijk gebruikt om de implementatie en de progressie van het programma op te volgen. De Covid-19 pandemie heeft tot gevolg gehad dat een aantal activiteiten zijn geannuleerd of uitgesteld. Vooral de vrijwilligerswerking (in bijzonder de expertisemissies FA naar Zuidoost Afrika en de activiteiten in het kader van Restoring Family Links) werden bijna helemaal stilgelegd in 2020 en in 2021, door de aanhoudende sanitaire crisis, met vallen en opstaan terug opgestart.

RKV heeft grosso modo de vooropgestelde outcomes en outputs op basis van de vooropgestelde waarden op de indicatoren bereikt. Het net niet bereiken van een minderheid van de vooropgestelde eindwaardes is volledig te wijten aan het disruptieve karakter van de Covid-19 pandemie.

De kwaliteit van lessenreeks en de introductiedag IHR wordt door de deelnemers als zeer goed geëvalueerd. De effectiviteit én impact van de lessenreeks en in mindere mate van de introductiedag is zeer hoog: De kennis van IHR is bij alle deelnemers toegenomen, door de lessenreeks zijn de deelnemers zich sterker gaan engageren voor het IHR en is hun respect voor IHR gestegen. Dezelfde vaststellingen konden eveneens worden gemaakt omtrent de Frits Kalshoven Competition (FKC). De vooropgestelde resultaten rond beleidsbeïnvloeding werden bereikt. Het strekt tot de aanbeveling dat RKV het tweespel tussen media en beleidsbeïnvloeding van politici/journalisten sterker ontwikkelt zonder het aspect opleiding/vorming van professionelen te verminderen. Dit zal eventueel bijkomende investeringen vergen.

Er werd tijdens het programma 2017-2021 sterk ingezet op het activeren van vrijwilligers en daar is het RKV in geslaagd tot de uitbraak van de Covid-19 pandemie. Ondanks de Covid-19 pandemie werden de meeste outputs en outcomes (bijna) bereikt. Vrijwilligers werden sterk geëngageerd in expertisemissies, bij de werking van Restoring Family Links, de organisatie van mapathons en de vrijwilligersstructuren internationale samenwerking van RKV. RKV beschikt over zeer geëngageerde

vrijwilligers die hun ervaringen opgebouwd tijdens bijvoorbeeld internationale zendingen gebruiken in de lokale werking van het RKV.

De deelnemers aan de lessenreeks gebruiken hun opgedane kennis en dragen dit uit. Dit is een verworvenheid die de duur van het programma overstijgt en een blijvende impact genereert op mensen die niet deelnamen aan de lessenreeks (dus duurzame impact!).

Het feit dat de Belgische overheid 85 procent van de engagementen is nagekomen en steeds opnieuw nieuwe engagementen met betrekking tot IHR aangaat bij de Internationale Conferentie van het Rode Kruis en Rode Halve maan, wijst op een institutionele verankering van de resultaten.

De contributie van de vrijwilligers aan de FA-trainingen voor trainers in Zuidoost Afrika zijn bij uitstek vormingen die inherent een duurzaam potentieel hebben. Het zijn immers deze nieuwe getrainde trainers die zelf trainers gaan opleiden of die mensen gaan trainen op het vlak van Eerste Hulp. Dit is een uitstekende manier om multiplicator-effecten te genereren die uitdijen lang voorbij de financiering van de oorspronkelijke training.

Verskillende activiteiten werden als gevolg van Covid-19 geannuleerd of uitgesteld. Vooral de vrijwilligerswerking had te lijden onder de restricties die werden opgelegd door de pandemie. Niettemin kan het RKV bijzonder goede resultaten voorleggen voor zowel de vrijwilligerswerking en IHR. RKV heeft vrij snel de digitaliseringsomschakeling gemaakt waardoor met nieuwe werkvormen werd geëxperimenteerd. Zowel de IHR-vormingen als een deel van de vrijwilligerswerking werd digitaal uitgebouwd. Vermoedelijk is een digitale werking een verworvenheid en zal een mengvorm van digitaal-fysiek voor beide werkingen blijven bestaan.

